

Чальцева О.М.

кандидат історичних наук,

*доцент кафедри політології та державного управління
Донецький національний університет імені Василя Стуса,*

докторант

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИВИЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Публічна політика представлена в політичній науці як полікомпонентна й багаторівнева категорія, тому в науковій літературі не існує одновимірного та універсального пояснення її сутнісної характеристики. Починаючи з 50-х рр. XX ст., дослідники знаходяться в методологічному пошуку, вибираючи все нові й нові теми для аналізу публічної політики, включаючи інноваційні методи дослідження, формуючи нові теорії відповідно до сучасних парадигмальних тенденцій у науці й подій, які є одним із головних каталізаторів наукових змін.

Методологічний інструментарій з проблеми публічної політики за весь період свого існування збагатився завдяки таким підходам, як системний (субсистемний, неомарксистський), структурно-функціональний, структуралістський (дискурсивний), плюралістично-елітистський (неокорпоративістський), інституціональний (неоінституціоналізм: соціальний, політичний, структурний, нормативний), теорія прийняття політичних рішень, новий менеджеризм, теорія раціонального вибору, мережева теорія та ін. Ці підходи й теорії, що стали згодом традиційними, в силу своїх можливостей (теоретичних, методичних) розкривають сутність інформаційно-дискурсивного, діяльнісного, управлінського й просторового вимірювань публічної політики, тим самим поглиблюючи знання про цю дефініцію й даючи поштовх для нових наукових напрямів.

У практичному вимірі публічна політика являє собою динамічний процес, що трансформується в сучасних умовах під впливом різних ендогенних і екзогенних факторів, утворюючи специфічні просторові варіанти й результати публічних взаємодій акторів, які вимагають оновленого теоретичного осмислення та емпіричної перевірки.

На підставі проаналізованого теоретичного матеріалу з проблеми публічної політики та обліку нових сучасних тенденцій сучасної публічної політики була розроблена авторська методологія, в якій пропонується оригінальний аналітичний інструментарій для глибокого теоретичного та емпіричного дослідження.

На нашу думку, тільки комплексний підхід, що включає неоінституціональну парадигму, менеджеріальну й мережеву теорії, системну методологію із залученням напрацювань авторів інших підходів і дисциплін, дозволить прийти до нового осмислення теми й введення в науковий обіг нових концепцій.

Інституціональний підхід, який є провідним у нашій синтетичній концепції, включає в аналіз публічні інститути й інституції, які формують публічну політику на різних її етапах і рівнях. На кожному етапі розробки політики публічні інститути й інституції, в залежності від своїх ресурсних можливостей, є тією силою, від спрямованості дій якої залежать ефективність і результативність всього процесу. Інституціональні структури фактично визначають контекст вироблення політичних рішень і зміст публічної політики в сукупності з більш динамічними факторами політичного життя.

Використовуваний у роботі політичний неоінституціоналізм акцентує увагу на автономності інституцій і домінантній ролі інститутів у процесі формування

публічної політики як в стабільних, так і в динамічних системах. *Інституціоналізовані актори, за нашим припущенням, більш ефективно представляють свої інтереси в публічному полі політики й конфігурують реальність політики.*

Оскільки процес формування публічної політики пов'язаний із діяльністю інституту держави й політико-управлінськими процесами, тому розглядати їх у відриві один від одного неможливо й непродуктивно. Складне переплетіння політики та управління, яке й створило публічну політику, сьогодні знаходить своє відображення в сучасних концепціях врядування *governance*, *new public governance*, *good governance*, у яких публічна політика виступає як ціль і водночас як результат державного управління. Використання теоретичного й практичного потенціалу менеджеріальної теорії дасть можливість оцінити публічну політику в конкретному національному просторі та визначити рівень її ефективності, орієнтуючись на ідеально-типові критерії «гарного врядування», запропоновані глобальним експертним співтовариством.

Ускладнення процесів управління та збільшення учасників вироблення політики призвели до необхідності використання для аналізу публічної політики мережевої теорії. Мережевий підхід дозволяє прояснити складний комплекс взаємодій інституціоналізованих і неінституціоналізованих акторів у публічному просторі, їх здатність на змагальній основі аргументовано представити свій інтерес як інтерес надособистий, що відповідає очікуванням і запитам більшості. Мережевізація публічної політики проявляється в широкій практиці взаємодії й комунікації акторів публічного простору, які прагнуть реалізувати свої цілі шляхом використання доступних для них ресурсів. У здійснення публічної політики залучаються різнорівневі актори, утворюючи мережі взаємодії, які мають значний потенціал для конфліктів.

Аналіз публічної політики з позиції конфліктологічного підходу дасть можливість побачити, яку роль грає конфлікт у процесі її формування, а також визначити характер зв'язків між політичними інститутами в процесі вироблення й прийняття рішень у різних типах систем і на глобальному рівні.

Системний підхід дозволяє зцементувати і в комплексі уявити публічну політику - як систему, що динамічно саморозвивається, прагне до референтності й ефективності, де кожен елемент, взаємодіючи, функціонально забезпечує її існування. Таким чином, методологічна основа дослідження є сукупністю підходів і методів, що дозволяють розкрити як окремі аспекти теми, так і представити узагальнену модель публічної політики.